

ÖRTÉNETI APOK.

FELELŐS SZERKESZTŐ
K. PAPP MIKLÓS.

Megjelenik minden vasárnap. — Előfizetési ár: Félévre 6 f. Egész évre 12. f. — Szerkesztőségi iroda:
Lyceumi nyomda. — Kiadó hivatal: Gr. Teleki Domokos ház nagypiacz.

B. WESSELÉNYI MIKLÓS

HÜTLENSÉGI BŰNPERE.

Közi: Jakab Elek.

(Folytatás.)

HARMADIK FEJEZET.

AZ ALPERES BÁRÓ WESSELÉNYI MIKLÓS BIZONYÍTÁSAI.

I.

BCU CALPERSI OKLEVELEK.ry Cluj

1-ső szám.

I. Szám.

ententia Curialis Anno 1787 in
Causa Fiscii Comitatus Szabolcsi-
ensis contra Michaellem Bogyó—

Udvari ítélet 1787-ből. Szabolcs vár-
megye fiskusának Bogyó Mihály elleni per-
ügyében költ —

Deliberatum est:

Ítélet:

Parte I. modum reductionis profugorum
servorum lege praescriptum excedente ac
ita securitatis publicae turbationi ansam
praebente, eundem fine eluendae talismodi
culpae, poena 100 flor. in cassam publicam
inferendorum plectendam decerni, fineque
effectuationis processum ad Sedriam Comi-
tatus remitti.

Az alperes a szökött jobbágyok vissza-
hozását szabályozó törvényeket áthágván és
igy a közbéke megzavarására alkalmat adván:
ezen bűneért leendő lakoltatásul a közpénz-
tárba 100 forint fizetésére büntettetett s
végrehajtás végett a per a vármegyéhez
utasított.

2-dik szám.

Általunk alólirtak által Hadadi báró
Wesselényi Miklós törvényesen inteti tekin-
tetes Hubay József királyi ügyviselő urat,
hogy azon pert, melyet a magyar szent ko-
rona ügyvédje nagyságos Bessenyoí Beöthy
Sándor ur mult esztendei május hónap 5-ik
napján hűtlenségi czím alatt az intető mél-

tóságos báró ur ellen indított és a melyet
tekintetes Hubay József királyi ügyviselő ur
mult esztendei Szent Mihály hava 29-kén
nagyságos Nagy-Palugyai Plathy Mihály elő-
adó ítélőmester ur pertárából kezihez vett,
de az intető méltóságos báró urnak többszöri
barátságos felszólítására is visszaadni nem

akar s ezen hallgatása által az intető méltóságos báró urat azon ötet becsületében, hírében, nevében kisebbitő per alatt minden igaz ok nélkül tartja, a törvényes tizenöt napok alatt visszaadja s magánál a törvény s igazság szabályai ellen ne tartóztassa, a többször említett méltóságos báró urat ne zárja attól, hogy az ellene igazság s törvény ellenére indított per s azzal egybekötött s törvényeink szerint minden kereseteknek legterhesebbike alól az illető bíráló törvénynek s igazságnak hódoló ítéletök által mentől előbb oldoztathassék. Költ Pozsonyban, februárius 2-án 1836. esztendőben. Nagy János m. k. Pozsony vármegye szolgabírája. Bucsy Antal m. k. azon tekintetes nemes Pozsony vármegye esküdtje.

Hogy a jelen intésnek eredeti példányát az alólirt napon tekintetes Hubay Hubay József királyi ügyviselő urnak Pozsony szabad királyi városában levő szállásán személyesen azaz tulajdon kezébe általadtuk és tőle ezen szóbeli feleletet: „Kötelességem teljesítését mindenkor szemem előtt tartom“ vettük legyen, ezennel bizonyítjuk. Pozsonyban, februárius 2-ik napján 1836. esztendőben (P.H.) Nagy János m. k. tekintetes nemes Pozsony vármegye szolgabírája, Felső-Elefánti Bucsy Antal m. k. azon tekintetes nemes Pozsony vármegye esküdtje (P.H.)

Másolat. 4236.

3-ik szám.

Tekintetes alispány ur! A tekintetes urnak a folyó esztendő Szent Mihály hava 2-án ¹³⁸/₄ szám alatt költ becses levelére vagyon szerencsém hivatalosan válaszolni, hogy a hamis váltóczédulák készítésével vádoltatott s tekintetes Borsód vármegye fogházában raboskodó Szikszay Sámuel ő felsége kegyelmes rendelése következtében a mostani országgyűlési törvényszünet lefolyta után a tekintetes királyi tábla előtt királyi fiscus által büntetőperbe idézendő lészen és hogy ennek következtében a jelenvaló országgyűlése eloszlása előtt az említett raboskodó ellen feladott vád elítélése tekintetéből semmi sikeres intézetek ezen hivatal részéről nem tétethetnek.

A ki egyébiránt igen becses uri szivességébe ajánlott megkülönböztetett tisztelettel maradok, Pesten, Szent Mihály hava 20-án 1834. a tekintetes alispány urnak alázatos szolgálja Zalay Aloyz m. k. királyi ügyek aligazgatója.

Hogy ezen másolat az eredetivel egyező legyen, hitelesen bizonyítom. Költ Miskolczon, kisasszony hava 14-kén 1835. Okolicsányi János m. k. tekintetes nemes Borsód vármegye főjegyzője.

4 ik szám.

Magyarország közgyűlésének jegyzőkönyve 1830. évi Szent András havának 20-ik napján tartatott 28. ülés.

Az előlülő reggel 9 órakor azzal kezdé az ülést, hogy annak tárgya a kegyelmes királyi előadások 4-ik pontja, melyre a somogy vármegyei követ, mint a mostani kerületi előlülők egyike, benyújtotta az érdeklött tárgyban készült izenet-, felírás- és törvényjavallatokat a I. XIV. LXV. és LXVI. számok alatt.

Az 1-ső §-us kihallgatása után támadott az izenet első részéről vagyis az országgyűlésbeli törvényszünetnek a jövő országgyűlése alatt leendő felfüggesztéséről a vitatás.

E részben három felé fejtették ki magokat a vélekedések, egy rész azt tartotta, hogy a törvényszünetet a mostani állapotjában meg kell hagyni, a másik vélte, hogy az jó lesz úgy, a mint királyi előadás tartja, a kerületbeli táblák előtt és a vármegyéken folyó perek iránt, egyáltaljában a bünbeli perek iránt pedig a curiára való nézve is felfüggeszteni ugyan azon pereket, mindazonáltal, melyek a királyi és banalis táblák előtt folynak, vagy melyek ezen főítélőszékek eleibe feljebbvitel utján terjesztettek, ezen határozásban belé nem foglalni. A harmadik ellenben ragaszkodván az izenethez, minden pereket, kivéven a királyi és banalis tábla előtt lefolyókat, folyamatban tétetni kívánta etc.

A bereg vármegyei követ utasítása következtében arra jelenté ki magát, hogy mindennemű perek nemcsak a jövő, de minden azután is következő országgyűlése alatt folyjanak.

Torontál és Vas megyék követjei magából a kegyelmes királyi előadásokból folyni vélték, hogy a királyi táblán is folynak a felelősség útján eleibe terjesztett perek. Egyébiránt nem látták annak sikerét, hogy a perek az alsóbb bíróságnál folyjanak a nélkül, hogy a főtörvényszékeken is megvizsgáltathassanak, mert különben eszközlésben nem vétethetnek, a mi azonban a perek célja. Az, hogy a perek folytatására szükséges a nyugalom és a hiteles helyek meghányása, áll a királyi tábla előtt lefolyó gyökeres perekre, de nem azokra, melyek ott csak a felelősség útján megvizsgálatnak, sőt a torontáli követ azt is tartotta, hogy az országgyűlésen lévők pereik eránt sem lehet kifogást tenni, mert nincs elegendő ok arra, hogy annyi perek megszakasztassanak. Lehet a követeknek az országgyűlés helyéről is a védelemre szükséges intézeteket megtenni.

Az előlülő közbenszólván, el nem ismerte, hogy a királyi előadás felelősség útján a curiára hozott pereket magában foglalja. A mi magát a kérdést illeti: mind tulajdon, mind pedig a királyi tábla helyeztetését kényesebbnek lenni vélte, hogysem elhatározva a dologhoz szólhatna, minthogy egyenesen a királyi tábláról, melynek kormányzója, van szó. Az bizonyos, hogy az ellenkezőre számosan felhozott okok, ámbar mind meg nem állhatnak, igen nagy tekintetűek. Más a királyi táblának, más a többi bírónak helyeztetése. Ezek helyben maradnak, a tábla, mint az országgyűlésbeli testnek egy része, helyéből kimozdítatik, mert követi az országgyűlést arra a helyre, a hová rendeltetik. Leveles tárát magával nem viheti, az előlülője egyszersmind a KK. és RR-nek is előlülője, az ítélmesterek jegyzői, többen pedig foglalatoskodnak a jegyzőkönyv szerkesztésével, azt tehát, hogy a királyi tábla az országgyűlése alatt teljes számmal összeülhessen, reményleni nem lehet. Többnyire az ország rendjeitől függ a határozás, a királyi tábla a munkát nem kerüli; ha rendeltetik, hogy a büntető tiszti ügyészi és házasságbeli perken kívül másokat is ítéljen, örömmel fogja teljesíteni kötelességét, ugyis egyebet nem óhajtván, hanem hogy tiszti körében az ország várakozásának megfelelhessen.

Sopron vármegye követje különösen arra figyelmeztvén, hogy a javallat egyedül a jövő országgyűlésére szól és annak megszűntével meg fog szünni, állította, hogy nagy a különbség a más és a jövő rendszeres munkákra szentelt országgyűlése között. Ennek a dolog természete szerint hosszasan kell lenni. Régen óhajtja az ország, hogy a rendszeres munkák valahára felvéssenek. Ily nagyérdemű és temérdek kiterjedésű tárgy röviden el nem intéztethetik. Midőn tehát erről van szó, a régibb és a közönséges esetekre alkotott törvényekből nem lehet példázgatni. Az, egy huzamban vagy szakaszokban tartasson-e a gyűlés? különbséget nem szül. Minden esetre a rendkívül való dologra rendkívül való intézetek kellenek. Annál pedig, a mi az izenetben foglaltatik, célirányosabb nem lehet. Az alsóbb bíróságokra semmi tekintetet érdemlő akadály elő nem fordulhat, nem is olyanok azoknak pereik, hogy sok oklevelei fáradságos kikeresését megkivánnák. A mi pedig a királyi táblát illeti, a javallat ugyis azt teszi fel, hogy csak arra az esetre ítéljen polgári tárgyakat érdeklő perekben, ha reá ér, mert a bünbeli és hasonló pereknek mindég elsőséget kell adni. Azonban lesz idő sat.

A veszprém vármegyei követ semmi rossz következtetést az izenetbeli javallatból nem látván, köszönettel vette a királyi előadást.

A heves vármegyei követ ezen küldői által óhajtott cél elérésére kívánta, hogy az országgyűlése Pesten tartasson etc.

Nógrád vármegye követje a törvényszünet felfüggesztését a jövő országgyűlés alatt szoros pótló utasítása mellett küldőinek mindennemű perekre és ugy a tabulárisokra is kívánta kiterjesztetni és ehhez képest az izenetet módosíttatni.

Trencsén vármegye követje a hosszas országgyűlése alkalmatlanságait nem tagadta ugyan, állította azonban, hogy annak tartóssága a körülállásoktól függ, és hogy a határidőről alkotott törvények valóságos divatban nincsenek. Azon országos gyűlés, melynek tárgya a rendszeres munkák, természet szerint hosszas, a törvényt tehát józan értelemben kell venni. De gondoskodni kell az

igazság kiszolgáltatásáról is, mert az annyi időben függőben nem maradhat. Az oklevelek kikereséséből és a levéltárak általviteleből gördített nehézség helyes a tabularis perekre, de nem az appellációkra. Ezek már befejezve, a mint további szövegtartást kizárnak, úgy szinte új oklevelek beiktatását nem engedik, és mivel nem a maga eredeti valóságokban, de csak hiteles másolatokban vitetnek a kir. táblára, az általvitelek alkalmával az országgyűlésére, el sem is veszhetnek. A követek pedig szinte úgy ügyelhetnek pereikre, mint az országgyűlésen kívül. Idő a felvételre elég van, sőt van annyi tagja is a kir. táblának, hogy a surrogatio nem szükséges. Igaz, hogy a kir. tábla az országgyűlésének részét teszi, azonban a magyar hazában a politikai és törvényes dolgok szoros kapcsolatban vannak, nincs tehát ok arra, hogy a ki részesül az országos tanácskozásban, egyszersmind bíró is ne lehessen. A mi pedig illeti az alsóbb bíróságok pereit, ezek iránt szinte nincs akadály, mert a rendes bírónak, ha ítél, úgy meg kell vizsgálni a pert, mint a surrogatusnak.

A pozsony vármegyei követ azt óhajtván, hogy a jövő országgyűlése szakaszonként tartatna, ha ez a többségnek nem tetszene, az izenethez ragaszkodott a már előadottakon kívül leginkább azon tekintetből, hogy arra az esetre, ha alsóbb bíróságoknak befejezett perök feljebbvitel útján megakadnának, súlyos sors érné azokat, a kik elbukván, kívül helyeztetve kénytelenítettének várni az országgyűlésére végéig, nagy zavar támadna egyszersmind azon bírói zárok iránt is, melyek a törvény szerint is sokszor a bírói foglalás alatt tétetnek; de támadna a birtokon belől adandó parancsolatokra nézve is, melyek mind elháríthatnak, ha a törvény sora a maga természeti folyamatjában hagyódik.

Tapasztalván az előülő, hogy a többség a k. kir. előadás értelmében akarja a kérdéses tárgyat elintéztetni, minekutána időközben a 2 és 3-ik §-sok is olvastattak, javallotta, hogy a curiára való nézve nemcsak a bünbeli perekre, de a tisztai ügyésziekre és házasságbeliekre rendeltetne a törvényszü-

net felfüggesztése és hogy ezen rendelkezésben az 1790. 16-ik törvényre ügyelvén, a tárnok és personális székek is befoglaltassanak. Mind a két javallatot elfogadván a KK. és RR., egyszersmind a Lőcse városi követ javallatára hasonlókat határoztak a sz. székek iránt is.

Melyeknek következtetésében az izenet és felírás 1-ső és 3-ik §-ai egészen meghagyattatván, a 2-ik §-a közepén az izenetben: „mivel pedig a perlekedő feleknek“ szóktól, „végre is hajtatni köteleztessenek“ szókgig, a felírásban pedig: „et quia litigantibus non esset omnimode prospectum“ szóktól: „pro re nata etiam ad executionem dii-gere, teneantur“ szókgig a szerkesztetés kihagyattatván és az izenetben azon szók után „a kétségnek elhárítása tekintetéből nyilván megjegyztetvén az, hogy“ tétetett, „ámbar az egyházi és városi ítélőszékek előtt végeztetett perek az országgyűlésére alatt feljebb is vitethetnek és az illető felsőbb bírák által elítélthetnek, a királyi táblának mindazonáltal, ugyszinté Horváthországban a bánális táblának ítélete alá tartozó mindenféle perek ezen intézet alá semmiképpen se hozattassanak, következtetésképen annak kötelező ereje a kir. curiára és a banális táblának ítélete alá tartozó mindenféle perek megvizsgálására terjedjen ki.“ A felírásban pedig: „eo ad vitandam omnem ambiguitatem declarato, quod“ után szerkesztetett: „Licet autem causae a iudicio fororum appellatoriorum spiritualium, sedis item taver-nicalis et personalitiae pendentes sub comitiis etiam revideri possint, iudicati tamen tabulae regiae iudiciariae prout et tabulae banalis subjacentes, sub ictum praesentis provisionis pertrahi nullo modo valeant, proinde curiae regiae et tabulae banali unice revisio criminalium magistratualium et divortialium causarum imposita intelligatur.“

5-dik szám.

1832*) esztendő Magyarország gyűlésének írásai IV-ik kötet 240 lap 318. ülés jan 22-kén 271 sz. alatt.

*) Itt téves az 1832 tén 1842 helyett, mert 1832-ben báró Wesselényi 1834-ki decz. 9-ki beszédéről szólani anachronismus. Kiadó.

Izenete a KK. és RR.-nek a szólás törvényes szabadságán ejtett sérelem orvoslása eránt ő felségéhez intézendő felírás tárgyában méltóságos fő RR.-hez.

Szabad alkotmányjal bíró haza nemzeti szabadságának legbiztosabb támasza s legfőbb őrije a szólási szabadság lévén, ennél a nemzetnek becsesebb, feltőbb kincse nincs. Már maga az országgal szinte egyidős azon honi belső intézet is, mely az országot több egyenlő hatóságú és önállású megyékre osztotta fel, ezeket azonban mindnyájokat az ősi alkotmányban és törvényhozásban viszont és elválhatlanul egyesítette, a köztanácskozások és ezekből származó végezetek iránti bizodalom éltető gyökerével a nyilvánosságot és a szólási szabadságot tévén, a hazai alkotvány természetete hozza magával azt, hogy a törvényhatóságok gyűléseiken, hol a fejedelem szolgálatját és a haza javát érdeklő közigazgatási és törvényhozási tárgyokról is folynak előleges tanácskozások, melyek, mint-hogy a nemzet képviselőire nézve kötelező erővel bíró utasítások belőlök származnak, a törvényhozási jus gyakorlatára is egyaránt kihatnak: a szólás szabadsága sértetlen legyen, különben követeknek küldöik által adott utasítások sem lévén többé szabadok, maga az országgyűlésének szabadsága is valóság lenni megszűnt.

A szólási becses szabadságnak tulajdonosa a nemzet, a KK. és RR. pedig képviselői állásuknál fogva annak őrjei lévén, nem titkolhatják el annak eleikbe tett terjesztéséből eredő fájdalmas érzeteiket, hogy Szathmár vármegyének mult 1834-ki deczember 9-én tartott közgyűléséből báró Wesselényi Miklós, a hazának egy oly polgárja, kinek ott szólani jussa volt, véleményinek a megyei követek számára adandó utasítások felletti tanácskozások folyamatja közben történt előadásért, holott ez törvényes fenytéket érdemlőnek, sőt a jegyzőkönyvben érdeklendőnek is maga a Szathmár megye közönsége sem tekintette, még pedig a többször említett megye közhitelességű jegyzőkönyve elmellőzésével végbevitt nyomozások folytában a kir. ügyek főigazgatója fölperessége alatt hivtelenségi büntetést követő, már valósággal is megindított perbe fogattatott.

A KK. és RR. ezen történetet a törvényes szólás szabadsága sérelmének tartják. Ugyanis a törvény s jelesen a Hármas Törvénykönyv II. része 69 és 72 czimjei a kir. udvari fő- és megyei törvényszékeken tilalmas vagy becstelenkedő szavakkal élő, az 1625. 62 és 1635. 89. törvénycikk pedig a köz összeülések helyein és az országgyűlésin valamely ócsárlásokat is és méltatlanságokat elkövető személyeknek mind büntetésekről, mind megítélések módjáról világosan rendelkezvén s szabályaikat az 1723. 57. törvénycikk a megyei gyűlésekre is azon nyilvános határozattal terjesztvén ki, hogy a vétkes mindjárt a gyűlés alatt hevenyében büntettség meg, ebből nyilván következik, hogy a gyűlés elmúltával a közfenyítéknek s a vétség esete más ítélőszék eleibe való vonásának annál kevésbé van vagy lehet tovább helye, mivel az 1790. 11. sarkalatos törvénycikkely a megyék törvényes állását és hatóságát teljes épségben fenntartani rendeli.

És így az illetén esetekért a hivtelenséget elkövetők kemény büntetésére, az élet- és jószág elvesztésre intézett súlyos keresetnek, mely a közönséges állomány elleni nyilvános és megátalkodott feltámadást von maga után, tárgyai nem lehetnek; a pedig kérdést sem szenved, hogy az e részben fennálló törvények legszorosabb magyarázatuk lévén, ha valahol, tehát éppen itt semmi önkényes magyarázatnak vagy tettelegi intézkedésnek helye nincs.

Valójában annak, ha olyatén intézkedések divatozhatnak, ha továbbá, minthogy a gyűléseken minden megyei nemesnek az előforduló tárgyakhoz szólania törvényes jusa és szabadsága van mind a mellett is, hogy az egyes személyeknek értelmi és gyakorlati kimivelődésök oly igen különbözik, még a gondolatok kifejezéséül szolgáló szavakat is az igaznak hitt vélemény pártolásától felmelegedett indulatok buzgolkodása közben kinek kinek fontolgtatva válogatnia s még attól is tartania kellene, hogy talán hivtelenségből kiejteni talált szavaiért később idők mulva is nyomozás és hivtelenségi büntetést követő perbevonatás alá eshetik, balkövetkezéseit felszámítani, valamint azt

is, hogy micsoda hatalom vagy bíróság hogy foghat a szavak és szavak között oly hátrvonulat huzni, hogy a megyék gyűlésein egy vagy más szóval élni, más egyéb szavakat pedig hivtelenségi büntetés terhe alatt eltávoztatni kellek? meghatározni egyáltalában nem lehet; annyit mindazonáltal előre is egész bizonyossággal tudhatni, hogy a körülmények olyatén helyzetében a szólás szabadsága miatt a köztanácskozások elősegélése iránt eddig viseltető buzgolkodást félelem és remegés váltván fel, a megyék gyűléseiktől sok tanácsos férfiak magokat elvonják, a feladások és nyomozások miatt pedig a hazafiak közé és egymás iránt megöröklendő szeretetlenség és bizodalmtlanság csuszván be, a gyűlésbeni köztanácskozások méltóságokat s közhasznu foganatjokat, a hazafiak bátor lelkeségeket s nemzeti önállóságokat, az ősi alkotmány jótékony kihatása erejét, így végre a haza azon boldogságát veszti el, mely eddig oly sok századokon keresztül a köztanácskozások közepette virágzott s nyilvánosság és szólási szabadságban rendithetetlenül fenntartott. Mindezekhez képest:

A KK. és RR. ide rekesztett felirási javallatokban ő felségének törvény s igazságszeretetéhez folyamodni szándékozván az eránt, hogy a feljebb érdeklött esetből a szólás szabadságáról (gondoskodni), így a törvényekre is kiható sérelmet orvosolni s a tett rendeletek elenyésztésével azon sérelemből eredő nemzeti aggodalmat is egyszerűs mind megszüntetni kegyelmesen méltóztassék. Ő császári királyi főherczegségét szives tisztelettel arra kéri, a méltóságos fő-RR.-ket pedig teljes bizodalommal felszólítják az eránt, hogy említett felirási javallatokhoz való járulásokkal ezen nemzeti közügyet is munkásan elősegíteni méltóztassanak.

6-ik szám.

1832-ik esztendőben Magyarország gyűlésének írásai 4-ik kötet 340-ik lap, 321. ülés július 6-án 280-ik szám alatt.

Izenete a KK. és RR. a szólás szabadságán ejtett újabb sérelem orvoslása iránt

ő felségéhez intézendő alázatos felírás tárgyában a méltóságos főrendekhez.

A KK. és RR. fájdalma és azon aggodalma, mely kebleiket elfogta, midőn báró Wesselényi Miklós ur a szathmári közgyűlésben mondott beszédért hűtlenségi per alá vétetett és ez által a szólás szabadságán sérelem ejtetett, nevekdvén, naponként keserűbb és szorongatóbb, mert a haza sérelmei egy újabb csapással szaporodtak. Ugyanis éppen midőn a szólás szabadságán ejtett sérelem orvoslása felett aggódva, gondjaik terhes hullámai között fájdalmasan sebesült kebleiket és igaz panaszaikat ő felsége atyai keblébe készülnék kiönteni, a törvényhozásnak egyik tagja, Balogh János Bars vármegye követje azokért, a miket a KK. és RR. folyó esztendő június 12. tartott országgyűlésben mondott, hasonló hűtlenségi perbe idéztetett. A véleménye kijelentésének szent szabadságát, mely minden alkotványos nemzetnek legfőbb kincse s legbiztosabb oltalma, most már a törvényhozó hatalomnak a nemzet részére fenntartott minden ágaiban veszély feyuegeti; mert nemcsak azon közfelszólítási jus, melyet a törvényhatóságok gyülekezetében fenn kell tartani, vagyon már megsértve, hanem magát az országgyűlési szólásnak eddig sértetlenül fenntartott szabadságát is sebesíti az, hogy az 1625. 62. és 1723. 7. törvényczikkelyeknek meg nem tartásával hivtelenségi per alá véteték egy oly hazai polgár, ki mint országgyűlési követ a törvényeknek és törvényes szabad oltalomnak paizsa alatt nem ön nevében, hanem küldőinek személyében vett részt a köztanácskozásokban.

Az ország törvényei, melyek e részben fennállanak s melyeknek az egyes polgárok terheltetésével egyoldalú szélesebb magyarázatot adni nem lehet s különösen az 1723. 9. törvényczikk a kérdéses esetet hivtelenségi büntetés alá nem vetik. Világos ezen törvények rendelése. De még akkor is, ha azokat ő felsége hiányosoknak és célra nem vezetőknek tartaná, az 179 $\frac{1}{4}$. 12. sarkalatos czikk szerint azokat változtatni vagy eltörlni egyenesen és egyedül az összes törvényhozásnak áll hatalmában, s addig, míg az annak útján meg nem történik, azok szélesebbre ki nem ter-

jesztethetnek, mert a végrehajtó hatalom körében nem a törvényekről, hanem a törvények szerint kell intézkedni.

Melyekhez képest ama fő tekintetnél fogva is, hogy a haza javára biztosan és nyugodtan tovább munkálkodhassanak, a KK. és RR. ő felségét alattvalói tisztelettel és fiúi bizodalommal arra kérni szándékozáván, hogy a tett rendeletek elenyésztetésével a szólás szabadságán ejtett ezen újabb sérelmet és ebből eredett súlyos aggodalmat minél előbb kegyelmesen eloszlatni méltóztassék. Ő császári királyi főhercegségét köztisztelettel arra kéri, a méltóságos fő RR.-ket pedig hazafiúi szíves bizodalommal felszólítják az eránt, hogy ide rekesztve közlött felirási javallatokat elfogadva, azt azon munkás részvétellel méltóztassanak elősegíteni, melyet a tárgynak mind sietős, mind igen fontos volta a hazának közös fiaitól méltán megkíván.

7-ik szám.

1832-ik esztendei Magyarország gyűlésének írásai IV. kötet 349-ik lap, 326. ülés július 15-ik 288 szám alatt.

Második izenete a KK. és RR.-nek a szólás szabadságán ejtett sérelemnek első tárgyában a méltóságos fő RR.-hez.

A KK. és RR., kik alkotványoknak is, nemzeti szabadságnak is legbiztosabb oltalmát a törvényekben és a törvények iránti hív engedelmisségben helyhezteszik, a mint előbbeni izenetek homlokírása és abban a fennálló törvényekre történt hivatkozások is bőven mutatja, a szólás szabadságán igenis a szólás törvényes szabadságát értik s valamely más nemű szabadságot felállítani nem akarnak. Ezen nézeteik folytában mindazonáltal tovább is nyilván kimondják, hogy a méltóságos főrendek által is nemzeti főkincsnék megesmért szólásbeli szabadságnak törvényen tuli korlátozását fájdalmas sérelemnek tekintik.

Legkissebbé sem veszik a KK. és RR. kérdésbe azt, hogy a természeti korlátlan szabadságot a társas élet több oldalokról és tekintetekből fékezi, sőt épen azon törvényekből, melyekre izenetekben hivatkoztak, tudják a KK. és RR. azt is, hogy jelesül a szólás szabadsága is, mely különben minden-

kinek természeti jusa, a társas életben törvényekkel van korlátozva; de a mint ezek állanak, úgy áll azon igazság is, hogy a végrehajtó hatalom csak a törvény által tulajdonított hatóságot gyakorolhatván, a társas életben a hányszor törvényen tuli lépésekkel szorítja keskenyebb körbe a szólás szabadságát, mindannyiszor sérelmet okoz azon törvényeknek, melyeknek teljesítése és védelése van reá bizva.

Annak elv gyanánti előhozása, mintha jelen értekezést szülő kérdéses eset a rendszerinti törvényszék ítélete alá terjesztetvén, országgyűlési tanácskozás alá sem tartoznék, a támadott sérelmet nem oszlatja el, hanem még inkább öregbíti azt; mert a végrehajtó hatalom az 179°/₁ 12. törvénycikk szerint egyedül a törvény értelmében gyakorolthatik s mind ezen törvény, mind a Hármas könyv előljáró beszéde 6-ik címje 12. §-a szerint a fennálló törvényekről bármely rendelkezés se nem a törvényeket, se nem a végrehajtó hatalmat, hanem az összes törvényhozást illeti; s nem lehet tagadni végre azt is, hogy bármely mértékű lehet is a bíróság ítéletében való bizodalom, már maga a hivatalsági bűn elkövetője perbe való idéztetése igen súlyos, sőt illetén esetben sérelmes is, mert azon feljül, hogy költsége, fáradsága tetemes áldozatokba kerül, a perbe fogott polgár élete nyugodalmát zaklatván, a szólás törvényes szabadságát is korlátoztatja s a köztanácsokban való részvételt csüggeszti.

A Hármas könyv II. része 69. és 72. címjeinek és az 1635. 89. és 1723. 57. törvénycikknek oly értelmet is tulajdonítanak a méltóságos főrendek visszaizenetekben, mintha t. i. azok a megbecstelenítések eseteit nyilván előadván és a bírósági ügyek közé számítván, ezzel önként megjegyznék azon határvonalat, melynek az illetén vétségek és a királyi méltóság megsértése között fennállani kelletik; a jelen esetben azonban nem a fejedelem személyének és királyi méltóságának megsértése forog fenn, de amugy is a felségsértő iránt egészen más a törvényeink rendelése, melyektől eltávozni, a felhozott törvénycikkelyeknek pedig az egyes polgárok terheltetésével szélesebb terjedést vagy magyarázatot tulajdonítani nem lehet, mert a

haza polgárai becsülete, élete és vagyona bátorságának oly önkényes magyarázatokra való bizása a társas élet vagy a közállomány céljával is meg nem egyezik. Továbbá —

Azt, hogy az említett törvények rendeltire a királyi ügyek igazgatója keresetének fennmaradását hogy és miért lehessen állapítani? a KK. és RR. annál kevésbé láthatják által, mivel jelesül a Hármas könyv II. részének a méltóságos fő RR. által különösen kitzúzott 72. címje egyedül a nyelvváltság és perpatvarködés büntetéséről, ennek eseteiben a perlekedők magános ügyöknek tovább is lehető vagy örökre elzárt folytatásáról rendelkezvén, annak foglalatja az ország csendessége megháborításáért hivtelenségi büntetést követő s ennél fogva nem a magános, hanem a közpercek sorába tartozó perrel és a királyi ügyek igazgatójára, ki a haza polgárai ellen élet és vagyon elvesztését tárgyazó pert csak a világos törvény parancsolatánál fogva indíthat, nem alkalmazható, de az 1588. 48. törvényczikk(beli) eset sem szolgálhat itt erősségül, mivel ez egy az országgyűlésen elkövetett vétségért országgyűlési határozattal rendelt és el is ítélt hivtelenségi esetet foglal magában s így a jelen kérdéses esettől nagyon különbözik, még annál fogva is, mert ott a keresetnek és büntetésnek nem szólás, hanem az országgyűlési törvényes szabadalomnak azon megbántása volt tárgya, mely a Hármas könyv I. része 14-ik címje 9. §-ának akkoriban divatozott, de később az 1723. 7. 9. 11. 12. cikkek által e részben megváltoztatott rendeletéből a hivtelenségi vétkek nemei közé volt számítva. Egyébiránt —

Az újabb kornak ama példáit, melyekre a méltóságos főrendek általánosan hivatkoznak s melyekről mondások szerint a királyi törvényszék levéltára nem egy adatot foglal magában, a KK. és RR. ez uttal bővebben vizsgálatni s fejtegetni nem akarják, mert a törvényhozás nem a királyi törvényszéktől vesz, hanem maga rendel ennek is szoros sinórmértékül szolgáló szabályokat és ha történtek is volna ily esetek, azok a törvényhozás tudta nélkül törvény ellen történvén, a nemzet jusa itt el nem döntethetik; azon példa pedig, melyre a jelen országgyűlésnek

Naplókönyve mutat, az 1723. 9. törvényczikk rendeleteinek önkényes kiterjesztésére nem szolgálhat erősségül, mert az az említett esztendei 7-ik törvényczikk fenntartását, nem pedig a szólás szabadságának önkényes korlátozását foglalja magában; végre a mi Szent István 2-ik könyvének a méltóságos főrendek által felhozott 53-ik §-át illeti, a KK. és RR. megjegyzi azt, hogy e törvény csak azok ellen rendel büntetést, kik álnok beszéddel a fejedelemnek személyét sértik, az pedig, ki a köztanácskozás folytában egyedül a kormány tetteiről s intézkedéseiről szól, a fejedelem személyének sérthetetlen méltóságát és szentségét a köztanácskozásokban eddig fenntartott gyakorlat szerint is érdekelni nem akarja, sőt nem is érdekelheti és így ezen említett törvénynek, melyre az 1723. törvényczikk már nem is hivatkozik, akkor is, midőn alkottatott, egészen más volt értelme, hogysen azt jelen esetre legkisebb részt is lehetne alkalmaztatni.

A KK. és RR. tehát a méltóságos fő RR-k közlött észrevételei által más értelemre nem birattatván, meggyőződve levén arról, hogy a jelen kérdéses eset magában sérelmet foglal, előbbeni izenetek és felirási javallatok foglalatja mellett továbbá is megmaradnak.

8-ik szám.

1832. esztendei Magyarország gyűlésének írásai IV. kötet, 352. lap, 326. ülés, julius 15-én 289. szám alatt.

Második izenete a KK. és RR. a szólás szabadságán ejtett újabb sérelem orvoslása iránt teendő felírás tárgyában.

Melyek legyenek a KK. és RR.-nek a szólásbeli szabadságot tárgyazó nézeteik; a méltóságos fő RR.-nek az 1-ső esetet érdeklő visszaizenetökre készített utóbbi izenetekben bővebben kifejtvén, azokhoz a közbenjött újabb esetre nézve is ragaszkodnak, e mellett továbbá teljes egyenességgel kimondják, hogy az első és a jelen kérdéses tárgyak között nemcsak nagy különbség van, hanem ez amannál sokkal nagyobb hatásu sérelmet és nemzeti szorongató aggodalmat állít elő.

Ugyanis az első esetben a hazának egy megye gyűlése színe előtt önszemélyében szólott polgárja, a jelen másik esetben

pedig országgyűlési egy oly tag vétetett hivtelenségi büntetést követő per alá, ki mint követ és képviselő a törvények és törvényes szabad oltalomnak paizsa alatt nem önnében, hanem küldői személyében vévén részt az országgyűlési köztanácskozásokban, felelet terhével küldőinek tartozik.

Mindezekkel tehát nemcsak a világos rendeletű törvényeknek, hanem azon jusoknak is sérelem okoztatván, melyeket a nemzet a törvényhozó hatalom közös gyakorlatában magának fenntartott, a KK. és RR. ezen 2-ik tárgyra nézve is előbbeni izenetekhez és felirási javallatokhoz ragaszkodnak.

9-ik szám.

1832-ik esztendei Magyarország gyűlésének írásai IV. kötet 371. lap, 333. ülés, július 24-kén 296. szám alatt.

Harmadik izenete a KK. és RR.-nek a szólás szabadságára nézve sérelemül felhozott első tárgyában.

Midőn a KK. és RR. a méltóságos fő RR. első visszaízenetében felhívott törvény-cikkelyek taglalásába bocsátkozának, a méltóságos fő RR. okoskodásához nagyrészt nem járultak ugyan, nem hagyják el mindazáltal annak nyomát, sőt inkább a méltóságos fő RR. szóról szóra felvett észrevételeikre magokból a visszaízenetekben felhívott törvényekből felelvén meg, azokat, úgy hiszik, eléggé el is oszlatták. Az, a mit ő császári királyi főhercegsége és a méltóságos fő RR. ismételve említenek, hogy t. i. hazánk törvényhozása a közgyűlése helyein elkövetett nemcsak tettlegi, de szóbeli méltatlanságokat is fenyték alá vétette, a KK. és RR. egyaránt megismerték; de miután kivált a méltóságos fő RR. magok is megesmerik utóbbi visszaízenetekben azt, hogy a végrehajtó hatalomnak, szintugy mint az ítélőszékeknek törvény által szabott korlátai legyenek, a KK. RR. nem távozhatnak el ebbéli meggyőződésöktől, hogy a felirási javallatokban felhozott s legszorosabb magyarázatu törvénycikk a rágalmazó és tilalmas szavak ellen meghatározott büntetést szabván s a vétkesek megítélése módjáról is világosan rendelkezvén, azokat, valamint hogy hivtelenség büntetésére intézett sulyos keresetnek,

melyet egyedül az 1723. 9. törvénycikkben kijelelt esetek vonnak magok után, tárgyává nem tették, ugy reájok nézve valamely további közfenyítéket követő perek indíthatását fel nem hagyták; hogy pedig a királyi ügyek igazgatója felperessége alatti hűtlenségi büntetés-per éppen nem magános kereset, hanem egyenesen közfenyítékü és pedig sulyos közfenyítékü büntető per, azt kétségbe hozni nem lehet, és így habár törvényeink magános kereset fennmaradását ki nem zárják is, azok ezen esetre nem alkalmazhatók. Egyébiránt a mi a méltóságos főrendek visszaízenetek további tartalmát illeti —

Midőn a méltóságos fő RR. e tárgy feletti első válaszokban azt hozzák fel, hogy már a hajdan korban is rettentő büntetés volt fejedelem személyének és méltóságának szóbeli megsértői ellen rendelve, kéntelenek valának a KK. és RR. egyéb észrevételeik sorában röviden azt is megjegyezni, hogy a ki köztanácskozás folytában egyedül a kormány tetteiről s intézkedéseiről szól, a fejedelem személyének sérthetlen méltóságát és szentségét a köztanácskozásban eddig fenntartott gyakorlat szerint is érdekelni nem akarja, sőt nem is érdekelheti. A köztanácskozási gyakorlatra támaszkodva állították ezt a KK. és RR. és valóban fájdalmas érzést gerjesztett kebleikben a méltóságos fő RR.-nek erre adott mostani váratlan válasza, melyben általánosan ugy nyilatkoznak, hogy idegen természetű kormányt el nem ismervén hazánkban, a kormány képzetét a fejedelem személyétől el nem választhatják.

A KK. és RR. soha sem is ismernek el hazájokban idegen természetű kormányt, mely világos törvényekkel egyenesen tiltva van; tisztelik ők eleik bölcsességét és szinte azt hiszik, hogy a főhatalom és országlás nálunk is a fejedelemnek adatott által; mert hiszen ez nemcsak a Hármaskönyvnek a méltóságos fő RR. által felhozott szakaszaiból, melyek közül az első a magyar nemesség eredetéről, a másik annak egyedüli birájáról, az utolsó pedig különösen a következő szakasszal együtt vétetik fontolóra, a törvények alkotása módjáról és a törvényhozó hatalom gyakorlatáról szólnak, hanem már magából a monarchia tiszta képzetéből is

világos és nincs, de nem is lehet monarchia, melyben a főhatalom és országlás nem fejlődhet; ez azonban alkotmányos országban nem zárja ki az állítás valóságát, hogy a mi köztanácskozásban a kormány intézkedéseiről mondatik, az nem a fejedelem személyének szentségét érdekli.

Előadhatnák a KK. és RR. állítások támogatására azt is, hogy a kormányzás halmozott kötelességei és gondjai között egy személy minden jeles tulajdonok mellett is maga mindent nem teljesíthetvén, a kormányzás dolgait legalább egy részben mások által viteti véghez. Hivatkozhatnának többek között az 1608. 10. törvényczikk, úgy az 1622. 2., 1635. 1. és 1659. 1. czikkben foglalt királyi hitlevelek feltételének 3-ik pontjaira, melyekben nyilván rendeltetik, hogy a magyarországi dolgok magyarok által folytatassanak. Felhozhatnák azt, hogy mind a régi, mind az újabb királyi hitlevelek, ámbár azoknak minden pontjai a kormányzást illetik, a fejedelemnek azon ígéretével rekesztek be, hogy a törvényeket mások által is meg fogja tartatni. De mindezek hosszas fejtegetését most elmellőzvé, a köztanácskozási gyakorlatnak, melyre hivatkoztak, országgyűlési példáját kívánják itten felhozni. Ugyanis —

Világosan szólnak e gyakorlatra nézve az 1811. 12. esztendei országgyűlésből május 17. felterjesztett felírásnak 4. és 11. szakaszai, de még világosabb e részben az, a mi ugyanazon országgyűlésből november 11-kén felküldött országos felírás 7. szakaszában mondatik, hogy t. i. ő felsége mint magyar király a maga jeles fogadásairól soha meg nem felejtkezhetvén, az ország sarkalatos törvényeivel ellenkezőt soha sem akarhat; a mi tehát sarkalatos törvényeink ellenére történt is, az 18^{11/12}. esztendőben összegyűlt ország rendei nem tulajdonították azt a fejedelem személyének; továbbá 1825. esztendőben, midőn az akkor közelebb lefolyt éveknek szomorú esetei kénszerítették az ország rendeit, hogy keserű panaszait atyai keblébe kiöntsék azon izenetnek, mely az országos irományok 35. lapján látható, 2. és 4. szakaszaiban elmondották az ország rendei, hogy a királyi hitlevéllel megerősített

sarkalatos törvényeik ellenére jusaik és alapos szabadságaik sértve vannak és hogy a végrehajtó hatalom túllépett a törvények korlátin; miután azonban elszámálnak mindent, a mi a sarkalatos törvényeik sérelmét okozta, noha mindazok nemcsak tanácsból, hanem egyenesen ő felsége nevében kiadott és véghez vitt törvény elleni rendeletekből s tettekből állottak, azt mondják mégis a 7. szakaszban, hogy meg vannak győződve, miképen a polgári alkotmány felforgatására czélzó mindazon tettek, melyeket előszámláltak, egy ilyen kegyes, hivéges és királyi kötelevléről mindég emlékező fejedelemtől semmi módon nem származhatnak, hanem azok egy több századok óta folytatott rendszernek és erre épített visszás tanácsadásoknak következési valának; magok a méltóságos fő RR. megegyeztek mindezekben s noha izenetjökben az irományok 44. lapján általánosan azt mondják, hogy a felírásban mindent ő felsége személye eránti hódoló tisztelettel kell előadni, bátor erre a KK. és RR. is mindenkor készeknek jelentetik magokat, a 22. octoberi felírásban mégis mindezek majdnem egészen, különösen a 7. szakaszban minden szavai úgy valának beigtatva, mint a hogy az izenetben előadattak s itten most felhozattak. Kétségtelen tehát, hogy a mit a KK. és RR. azon törvény elleni rendeletekről, melyeket a fejedelem nevében és aláírásával csak a kormány adhatott és adott ki, egy szóval a kormánynak törvényt sértő tetteiről és intézkedéseiről nyílt egyenességgel előadtak, azt sem a KK. és RR., sem a méltóságos fő RR., kik a felírásban szinte megegyeztek, a fejedelem személyéről soha sem értették, mert az iránti hódoló tiszteleteket nyilván kijelentették s ez által a fejedelem személyét e részben a kormánytól, melytől a törvényt sértések származtak, megkülönböztették. Erősíti ezt ő felségének 1825. november 26-án kiadott kegyes királyi levele is, melyben kinyilatkoztatni méltóztatott, hogy a múlt idő esetei ő felségek atyai szívének is kedvetlenek, s azokat a jövő példájául felvenni nem akarja, az országgyűlési gyakorlat is igazolja tehát a KK. és RR.-nek állítását.

De egyéberánt is valamint egy részben

a monarchia képzetével szoros összefüggésben áll az, hogy a hatalom és országlás a fejedelemnek van átadva s a fejedelem felséges személye szent és illethetetlen: ugy más részről a képviselő rendszer természetével mindenhol s hazánkban is elválhatatlanul össze vagyonszóve az, hogy a nemzet a kormánynak bármely intézkedéséből eredő törvénysértés ellen nyílt szivességgel és teljes szabadsággal, melyet egyedül csak a törvény és a fejedelem személyének szentsége eránti hódolat korlátozhat, szólhasson s szándékát s véleményét a sérelem orvoslásáról és intézkedések hiányáról és az alkotandó törvényekről nyilván előadhassa.

Mert csak így lehet biztosítva a nemzet törvényei megtartása felől, úgy fogja látni a fejedelem is, mik azok, melyek alattvalói boldogságát eszközlik vagy gátolják? és kiknek tanácsa vezet biztosabban azon ország-lási főcélznak, a nemzet boldogításának eléréséhez? Pedig ha mindaz, a mi a kormányról mondatik s a mit a kormányról a képviselői rendszer mellett mondani gyakran talán elkerülhetlen, egyenesen a fejedelem személyét érdekelné, vagy nem volna illethetlen a fejedelem személye szentsége, azt pedig állítani monarchiában nem lehet, vagy maga a képviselői rendszer nyomorult árnyékká és pusztá nevezetté aljasodva, végképen elenyészne; mivel ki ellen lehetne a némelykor tudva, talán akarva és ismételve pedig nemcsak tanácscsal, hanem a fejedelem nevében kiadott rendelettel s véghezvitellel megsértett törvények iránt nyíltan szólva szabadon panaszkodni, ha a kormány a fejedelem személyének szentségétől e részben is elválaszthatlan volna? A fejedelem személyének sérthetlen szentsége egyedül a felség tulajdona s az a kormánynak tagjaira ki nem terjed. Ismételik tehát a KK. és RR., hogy a ki köztanácskozás folytában egyedül a kormány tetteiről és intézkedéseiről szól, az a fejedelem személyének sérthetlen méltóságát és szentségét a köztanácskozásokban eddig fenntartott gyakorlat szerint is érdekelni nem akarja, sőt nem is érdekelheti.

Végre megismerik ugyan a KK. és RR. azt is, hogy a király feje levén az igazság kiszolgáltatásának, tökéletes jusa, sőt köte-

lessége szerint is a közcsendre és bátorságra felügyelni tartozik; mindazáltal a KK. és RR. ezen királyi just és kötelességet csak a törvények értelmében gyakorolhatónak tartván, épen azért a törvények által kijelölt korlátokon tullepés öket, kik a fennálló törvények szoros rendeletéhez és világos értelméhez állhatatosan ragaszkodnak, nem érdekelheti. A királyi ügyek igazgatójának felperességi állását ott, a hol azt a törvények valóságos értelme kijelölé, a KK. és RR. nem tagadják; de hogy ezen igaz a törvények értelmén tulhathasson és az ürügy alatt, hogy az illető bíróság netalán törvénytelen keresetétől majd elmozdítandja, a polgárok nyugodalma háborgattassék és azok ily terhes perbe fogattathassanak, ezt, mint a status céljával meg nem férhetőt, soha meg nem férhetőt esemerni nem fogják; kinyilatkoztatják tehát, hogy előbbi izeneteik és fölirási javallatok melletti megmaradásokkal a fenntebb érdeklött kérdéses esetet magában sérelmet foglalónak tekintik s azt orvosolni a felírás tétel utján kívánják.

10-ik szám.

1832-ik esztendei Magyarország gyűlésének irásai IV. kötet, 375 lap, 333. ülés július 24. 297. szám alatt.

Harmadik izenete a KK. és RR.-nek a szólásszabadságra nézve sérelmet felhozott 2-ik eset tárgyában.

Ő császári királyi főhercegsége és méltóságos fő RR. is utóbbi válaszokban úgy nyilatkozván, hogy a szólás szabadságára nézve sérelmül felhozott két eset között némely körülmények miatt különbség forog fent s ez figyelmeket el sem is kerülte, a KK. és RR. pedig önitételek szerint a fő különbség rövid summáját abban határozódónak találván, hogy a jelen kérdéses második eset az 1-sőnél még nagyobb aggodalmat okozó sérelmet foglal magában: ennek ismétli megjegyzésével, minthogy egyéberánt a méltóságos fő RR. által utóbbi visszaizenetekben bővebb feleletet kívánható valamely okok és tekintetek felhozva sincsenek, a KK. és RR. kinyilatkoztatják, hogy részökről is meggyöződéseket követve, előbbi izeneteikhez és felirási javallataikhoz tovább is ragaszkodnak.

11-ik szám.

1832-ik esztendei Magyarország gyűlésének írásai V. kötet, pag. 11. 342. ülés, 304. szám alatt.

Negyedik izenete a KK. és RR. szólás törvényes szabadságára nézve sérelmül felhozott mind a két tárgyban.

A KK. és RR. azokat, mik a méltóságos fő RR. utóbbi viszonzizetetének első szakaszában érdekeltetnek, csak ama nyilván hozzá kötött és tőlök el sem választható nyilatkozással ismerték el, hogy azoknak igazsága egyedül a KK. és RR. előbbi izeneteikben felhívott törvények világos értelméhez képest állhat meg, gyakorlat pedig a törvények szabályainak körén túl soha sem hathat. Eléggé kifejtvén továbbá a KK. és RR. 2-ik izenetekben azt is, hogy a 3-mas könyv II. része 72 czimjének rendelete s valódi értelme miben határozódik, teljes erőben áll azon általok kimondott elv is, hogy szóval elkövetett és közfenyíték tárgyaúl szolgáló minden vétségekre csak a törvények világos rendelete szabhat büntetéseket, melyeket súlyosítva változtatni vagy más esetekre kiterjesztetni sem a végrehajtó hatalomnak, sem a bíróságoknak hatóságához nem tartozik.

Tudják a KK. és RR. és utóbbi izenetekben magok is azt erősítették, hogy az 18^{11/12} és 182^{5/7} országgyűléseiből felterjesztett panaszok egyenesen ő felsége rendeletei ellen intéztettek; de épen az által, hogy ám-bár akkor is a sarkalatos törvényeken ejtett sérelmek nemcsak tanácsból, hanem az ő felsége névében és aláírása alatt kiadott és véghezvitt törvényelleni rendeletekből s tettekből állottak, mégis azt mondák a felírásban az ország rendei, hogy meg vannak győződve arról, miképen a polgári alkotmány felforgatására célzó mindazon tettek önmagától a fejedelemtől semmi módon nem származhattak, e részben a fejedelem személyét a kormánytól, melytől a törvénysértések eredtek, megkülönböztették s így igazolták egyszersmind a KK. és RR. azon ismételt nyilatkozását is, melyet a méltóságos fő RR. nem vesznek egyenesen kérdés alá, melyhez a KK. és RR. ezentul is mindég

ragaszkodni fognak, hogy t. i. a ki köztanácskozás folytában egyedül a kormány tetteiről és intézkedéseiről szól, az a fejedelem személyének sérthetetlen méltóságát és szentségét a köztanácskozásokban eddig fenntartott gyakorlat szerint is érdekelni nem akarja, sőt nem is érdekelheti. Egyébiránt a főhatalmat és kormányzási just magának a fejedelemnek is a törvény adta által, szinte törvény szentsége kívánja egyszersmind azt is, hogy a kormánynak segédeszközeit a fejedelem nem önkény, hanem a fentálló törvények értelme szerint választhatja és rendelheti el. Továbbá —

Szabad alkotmányval bíró országban, hol a végrehajtó hatalom minden intézkedései és ezek gyakorlata módja bizonyos törvényekkel vannak elrendelve, oly királyi főbb belátás, mely legfelsőbb tetszés szerinti kormányzást tenné szabadon gyakorolhatóvá, szinte törvényekkel van kirekesztve, a rendes ítélőszékek pedig csak a törvény által nyilván kijelölt esetek felett bíraskodhatnak, hatalmok azonban oda ki nem terjedhet, hogy a szólás szabadságának korlátit ők határozzák meg vagy akármely nemzeti jus felett ők mondhassanak ítéletet; mert akkor ők a törvényhozó hatalmon is fölül állának s a nemzeti jusoknak reájok nem tartozó magyaráztatásával a haza alkotmányát kétes helyzetbe tehetnék. De amugy is a nemzet és a fejedelem között eredhető bármely kérdés országgyűlési tanácskozások és egyezkedések tárgyai lévén, semmi ítélőszék és bíróság eleibe nem tartozik. Ugyanazért a KK. és RR. kéntelenek ismételn azt, hogy a haza polgárai becsülete, élete és vagyona bátorságának önkényes magyarázatokra való bizása a társas élet és a közállomány céljával is meg nem egyezik.

Nincsenek tehát a KK. és RR. nézeteik a méltóságos fő RR. viszonzizeteikben felhozott okok által megczáfolva és azoknak meg nem czáfolt igazságához ragaszkodva, kijelentik a KK. és RR., hogy a méltóságos fő RR.-nek e tárgyak iránti véieményében nem osztoznak; mindazáltal bizton remélik a KK. és RR., hogy bármely értelemben legyenek is a méltóságos RR. az e tárgyban fennálló törvények eránt, mindazonáltal hasonló gondossággal akarják törvényes alkot-

ványoknak és azon alapult nemzeti szabadságoknak ezen főpalladiumát őrizni; ugyanazért velek egyezni fognak abban, hogy ő császári királyi főhercegségét azon bizodalomnál fogva, melylyel írta az egész hazaviseltetik és a melynek szinte a megsértett szólás szabadsága tárgyában az 1807. országgyűlése alatt oly hiven megfelelt, egész tisztelettel megkéri, hogy mint törvényes közbenjáró, azon aggódalmat, melyet a KK. és RR. a szólás szabadságának és az országgyűlési bátorságos létnek veszedelmeztetése gerjesztett, törvényesen megszüntetni és az ezen aggódalmat még inkább nevelő rendeleteket oly móddal, hogy soha például se hozassanak fel, elenyésztetni kegyesen méltóztassék.

12-ik szám.

1832-ik esztendei Magyarország gyűlésének márczius 2-ik napján tartatott 427. ülés írásai kivonatja, 300. lapon, 316. szám alatt.

A KK. és RR. is előbbi értelmekhez való ragaszkodásokat kijelenteni kéntelenek annyival inkább, mivel úgy hiszik, hogy mindazokra, miket a méltóságos fő RR. 4-dik elsőbb izeneteikben felhoztak, eléggé megfeleltének s azt, hogy mi volna még valamely oly ellenok, a melyből kerekedő nehézséget mindeddig is el nem oszlattak? s jelesen miben sarkalhatik azon alap is, mely miatt a méltóságos fő RR-nek mint jelentések szerint más esetekben, most s épen e jelen esetekre nézve is önvélekedéseket a dolog siettetésének feláldozniok teljességgel nem lehetne? a méltóságos fő RR. csak pusztá meg nem egyezését jelentő utóbbi s már 9 rendbéli viszonzineteiből ki nem láthatják, azért is e tárgyban tett eddigi helyes kívánataikat ez uttal ismételve megújítani kénytelenítetnek.

13-ik szám.

1832-ik esztendei írásai Magyarország gyűlésének, februárius 9. napján tartott 422. ülés írásai kivonatja 210. lapon, a 488. szám alatt.

A KK. és RR-nek midőn egy részről

önnézeteiket és okaikat a fennálló törvények világos rendeletén és a divatozó törvény-szokásokon alapították, más részről úgy hiszik, a méltóságos fő RR-nek ellenészrevételekre is eléggé megfelelték, következőkép nem titkolhatják el abból származó fájdalmas érzeteiket, hogy a méltóságos fő RR-től már 8 rendbéli viszonzizenetekben a pusztá meg nem egyezésnek ismételt jelentésénél semmi egyéb feleletet nem nyerhettek. Melyekhez képest —

Az országgyűlési kölcsönös értekezések rendszere és természete is azt hozván magával, hogy azon értekezések szinte kölcsönös nyilatkozásokból jelentgetett meggyőződést lekötve tartó okoknak is előadásával folytattassanak s döntessenek el, a KK. és RR-et továbbá arról, hogy törvényhozási és képviselői állásoknál, de szoros kötelességnél fogva is a nemzeti panaszokat és sérelmeket ő felsége elébe felterjeszthessék s azokra nézve kegyelmes gondolkodása módját magától a fejedelemtől hallják és értsék meg, a felírás felterjesztésének pusztá ellenérzések letartóztatásával elzárni sem lehetvén, felírási mindkét javallataiknak minél előbbi felküldhetése iránt tett igazságos kívánataikat ezuttal ismételve megújítják.

14-ik szám.

1832-ik esztendei írásai Magyarország gyűlésének január 16. napján tartatott 412. ülés írásai kivonatja 179. lapon, 465. szám alatt.

Épen már csak azért is, hogy a szólás szabadsága a fő RR. megismerése szerint is az alkotmányos országoknak egyik törvényes paizsa, elmellőzhetlen kötelességében állván a nemzetnek, hogy mindaz, a mivel az említett nemzeti legérdekesebb jusnak és féltő kincsnek sérelmet okoztatni érez, el ne hallgassa, hanem aggódalmának eloszlatását szorgalmazza azon végrehajtó hatalom előtt, melyet a nemzeti jusok és a törvények szentségének védőjévé maga tett az alkotmány, miután a KK. és RR. előbbi izeneteikben kifejtett nézeteik és kívánataik meg nem czáfolt igazságához állhatatosan

ragaszkodván, úgy tartják, hogy a méltóságos fő RR. minden ellenészrevételeikre 4 elsőbb izeneteikben eléggé megfeleltének, különben pedig meg vagynak győződve arról is, hogy a nemzet közaggódalma megszüntetésének képviselői állásoknál fogva czélul vett szorgalmazását s az általok ismert alapos panaszoknak a fejedelem igazságszeretete elébe való felterjesztését ellenokokkal úgy sem nyomósított pusztá meg nem egyezéssel és részvétlenséggel a törvényhozás útján és helyén akadályoztatni sem lehet, a KK. és RR. képviselői előbbi kéréseiket és felszólításait ő császári kir. főherczegsége és a fő RR. előtt ez uttal megismételve megújítják.

15-ik szám.

1832-ik esztendei írásai Magyarország gyűlésének deczember 22 napján tartatott 399 ülés írásai kivonatja a 95 lapon 434 szám alatt.

Hogy a szólás szabadsága az alkotmányos országok egyik törvényes paizsa, azt mint a haza alkotványa ismeretével szorosan egybe kötött, de ő császári királyi főherczegsége és a méltóságos fő RR. által is kétségbe nem vett igazságot okokkal támogatni szükségtelen, valamint pedig azt, hogy a felirási javallatba foglalt két rendbeli eset által a szólás szabadsága megsértve vagyon és minő káros következései legyenek annak orvoslatlanul hagyásával egybekötve, előbbi izeneteikben a KK. és RR. a nélkül, hogy helyes ellenokok felhozattak volna, teljesen kimutatták; úgy császári királyi főherczegsége és a méltóságos fő RR. a más tárgyak példájából felhozott ok által előbbi meggyőződésöktől annyival kevésbé indítottak el, mivel a sürgetett orvoslás elmulasztása a hazára az általok látott valódi csorbulást következtet-

17-ik szám.

September 25-én 1832. Előadó Végh Ignác ítélmester.

In causa criminali fiscii regii contra Paulum Békesy 1-mi, Georgium Berta 2-di, Saram Keresztes 3-ii, Stephanum Kurucz

hetné; a méltóságos fő RR. által ellenzett felírás ellenben, habár mi csekély rövidséggel sincs egybekötve, ily helyzetetésben tehát méltán remélik és várják a KK. és RR., hogy császári királyi főherczegsége és a méltóságos fő RR. a haza igazainak fenntartása indulatjából eredett méltó aggodalmoknak engedve, a kérdéses felírások tételébe megegyezni fognak.

16-ik szám.

1832-ik esztendei írásai Magyarország gyűlésének november 23 tartatott 383 szám alatti ülés írásai kivonatja a 12. lapon.

A méltóságos fő RR. utóbbi viszonzinetében sem találván a KK. és RR. semmi okra, mely vagy tőlök kívánhatna bővebb feleletet vagy a kérdéses tárgyaknak felirási javallataikban érdeklött módon leendő felterjesztése tekintetében a méltóságos fő RR. által ismételve jelentett meg nem egyezését nyomósíthatná, különben pedig a nemzeti törvényjussok s szabadságok sérelmeinek orvoslása s a nemzeti közaggódalom megszüntetése szorgalmazását a törvényhozás útján, mint minden országos sérelmek orvoslásának törvényes helyén, pusztá részvétlenségből akadályoztatni sem lehetvén, a KK. és RR. annak ismételt kinyilatkoztatásával, hogy felirási mindkét javallataikban kifejtett nézetek és kívánataik mellett maradván, azon felirási javallataikat ő felsége elébe felterjeszteni továbbá is kívánják s úgy a kérdéses esetekből eredő sérelmeknek orvoslását, mint közaggódalomoknak is elosztatását egyedül a fejedelem törvény- és igazságszeretétől remélik és várják, már 9 rendbeli izeneteikben kifejezett hazafiai kéréseket és felszólításokat ő császári királyi főherczegsége és a méltóságos fő RR. előtt ezuttal is megújítják.

17-ik szám alatt.

September 25-én 1832. előadó Végh Ignác ítélmester.

A királyi fiscusnak 1-ör Békesy Pál, 2-or Berta György, 3-or Keresztes Sára, 4-er Kurucz Varga István, 5-ör Balogh Miklós,

Varga 4-ti, Nicolaum Balogh 5-ti, Michaellem Olasz 6-ti, Joannem Kriván 7-mi, Stephanum Fekete alias Sutus 8-vi et Laurentium Gyömrey 9-ni ordinis invinculatos promotos, in Inclyta Tabula Regia Judiciaria

6-or Olasz Mihály, 7-er Kriván János, 8-or Fekete másképp Sutus István, 9-er Gyömrey Lőrincz foglyok elleni büntető perügyében a tekintetes királyi ítélő táblán hozott

Deliberatum est:

Ítélet.

Fisco A. 9-i ordinis invinculatum Laurentium Gyömrey decursu litis decessisse insinuante, ac proin actione relate ad hunc cessante, in respectu reliquorum invinculatum e productis fiscalibus signanter benevola 1-ma ordinis invinculati Pauli Békesy sub nro. 68 fassione concordantibusque sub Nris. 69. 76. documentis eveniente, quod dictus Paulus Békesy Sentae constitutus, adlatis praeve per 8-vi ord. invinculatum Stephanum Fekete alias Sutus Szegedino materialibus, 19 frusta falsorum sehaedarum anticipationalium 5 flnos repraesentantium, e quibus 5 frustis per 8-i et 9-i ord. invinculatis erogatis, 13 una cum incisa aenea tabula ac caeteris ad confectionem requisitis adminiculis occasione interceptionis apud eum adinventae sunt, fabricaverit, reatu actionali taliter in praesentia etiam corporum delicti plene comprobato, eundem 1-mi ordinis invinculatum Paulum Békesy, velut secus etiam gravi suspicione praecedanae confectionis similium falsarum sehaedarum signanter 6. anticipationalium Halasini, 4 Apocharum Vásárhelyini, ac demum 45 uni florenarium hinc inde per complices erogatarum, e productis sub Nris 12. 45. gravatum, inque crimen iterato relabentem, atque adeo incorrigibilem dictamine articuli 9. 1723 in poena notae infidelitatis, amissione quippe capitis et bonorum ad propriam ejus ratam cedentium convinci.

Gregorio Berta 2-di, Sara Keresztes 3-tii, Stephano Kurucz Varga 4-ti, Nicolao Balogh 5-ti et Michaelle Olasz 6-ti ord. invinculatis vero e praeprovoctis documentis culpa attentatae receptorum sehaedarum erogationis gravatis, perpessos ad usque carcerum squallores in poenam reatus imputari, eosque libere dimittendos decerni. Porro —

Joannem Kriván 7-i ord. invinculatum

A királyi fiscus jelentvén, hogy a kilenczedik fogoly Gyömrey Lőrincz a per folyama alatt meghalt, minek következtében ellene a per megszüntettetett, a többiekre nézve a fiscus bizonyítékaiból, jelesen pedig az 1-ső pont alatti Békesy Pálra nézve annak 68. szám alatti vallomásából és a 69. 76. számú bizonyítékokból kiderülvén az, hogy a mondott Békesy Pál Zentán létében a Fekete másképp Sutus István fogoly által Szegedről hozott szerszámokkal 19 darab hamis 5 forintos bankót csinált, a melyek közül a 8-ik és 9-ik fogoly által 5 darabot elköltevén, 13 darab az e végre metszett réztáblával és más ehhez tartozó eszközökkel együtt elfogatása alkalmával nála megtaláltattak; és így a beperezített bűnösség a büntény jelei által is teljesen bebizonyíttatván, azon 1-ső pont alatti Békesy Pál, mint a kit a 12. és 45. szám alatti bizonyítékok szerint már korábbi hamis bankócsinálási gyanu is terhelt, jelesen hogy ő 6 ilyet csinált volna Halason, 4-et Vásárhelyen és végre 45 darab egy forintost itt és amott büntársai segítségével elköltevén, tehát most ismét ezen bűnbe esett vissza, következőleg mint megjobbultatlan az 1723. 9. t. rendelete szerint hűségtelenségi büntetésen, t. i. feje és az öt személyesen illető vagyona elvesztésére ítéltetett.

A 2-ik szám alatti fogoly Berta György, a 3-ik Keresztes Sára, 4-ik Kurucz Varga István, 5-ik Balogh Miklós és a 6-ik Olasz Mihály, mint a kiket az idézett bizonyítékok szerint a hamis bankók elköltésének kísérlete gyanuja terhel, eddigi börtönben létök bűnrészességi büntetésbe tudatván be, szabadon bocsátatni ítéltettek. Továbbá —

A 7-ik szám alatti fogoly Kriván János,

velut nutu processualium actorum sub Nris 46. 66. non falsas modo schaedas scienter erogantem, sed patrati etiam per 1-mi ord. invinculatum delicti conscium, ultra hactenus perpessam captivitatem eidem perinde in poenam imputatam, insuper ad semialterius anni a die publicationis praesentis sententiae computandos inque vinculis et publicis laboribus, penes biduanam singula hebdomada in solo pane et aqua tolerandum jejunium exigendos carceres.

Stephanum denique Fekete alias Sutus 8-i ord. invinculatum velut ultra imputatos 7-i ord. invinculato reatus, per adprocurationem materialium juxta producta sub Nro. 68. 76. ad confectionem quoque falsificatorum concurrentem, hactenus perpessa captivitate huic quoque in poena imputata, adhuc ad biennales carceres eadem modalitate subeundos; praeferendos item semestrales 30. baculorum ictus condemnari, ac (petita per fiscum A. sumtuum sub nris 82. 84. specificatorum refusione caeteroquin locum non habente) omnium horum intuitu peragendam executionem decerni.

18-ik szám.

Planum tabulare Pag. 6-a: Deactione et compromisso Dec. 2-a. Si in compromisso a sententia per arbitrativum iudicium ferenda appellandi facultas reservata sit, licet de aliis iudicis remediis in eodem compromisso mentio nulla fiat, usus tamen omnium iudiciorum remediorum in salvo manet, praeterquam enim quod ejusmodi remedia expresse praescissa non sint eo ipso, appellato reservata sit, censentur partes circa reliqua remedia in ordinaria legis dispositione persistere voluisse. Utraque Tabula.

(Folytatása következik.)

mint a ki a 46. és 66. szám alatti periratok tanusítása szerint nemcsak tudva hamis bankjegyeket költött el, de az 1-ső szám alatti bűnös bűntényének tudója volt, eddigi fogsága büntetésül beszámításán kívül az ítélet kihirdetésétől számitandó másfél évi vason és dolgozva, e felett hetenként két napon át kenyeren és vizen bőjtölve töltendő börtön fogságra ítéltett.

Vége a 8-ik szám alatti fogoly Fekete másképp Sutus István, mint a ki a 7-ik szám alattinak bűnrészességét azáltal még felülhaladta, hogy ő a 68. és 76. számú bizonyítékok szerint a hamis bankjegyek készítéséhez kellő eszközök megszerzése által is járult, eddigi fogsága büntetésül betudása mellett még két évi börtönre ítéltett az elébbihez hasonló módon, e felett hetenként 30 páczaütésre, [a királyi fiscus 82. és 84. szám alatt kimutatott költség megtérítésére irányzott kérésének egyébiránt hely nem adatván] egy-szersmind mindezeknek teljesezésbe vétele is meghatározottat.

18-ik szám alatt.

A táblai terv 6-ik lapján: A perlésről és közbirák előtti kiegyezésről 2-ik határozat.

Ha a közbirák előtti kiegyezés alkalmával a közbirósági ítélet hozásakor a felebbezhetségi jog fönnhagyatott, bárha egyéb törvényes perorvoslatokról azon közbirósági ítéletben nincs is említés téve, mindazáltal minden törvényes perorvoslatokkal való élhetés érvényben marad, következőleg azon eseten kívül, hogy ez kifejezetten kizáratott, a felebbezés joga fenmarad és a felekről az tételeztetik fel, hogy egyéb jogorvoslatokra nézve a törvény szokott rendelkezéseit fenn kívánják tartani. Mindkét tábla egyhangu ítélete.